

מתקפת פתע של אלפי רחפנים: ישראל לא ערוכה לאיום

written by דוד מ' וינברג | 12.07.2026

בינואר תיארתי כיצד עשרות אלפי כלי נשק מוברחים מדי שנה לישראל דרך גבולות מצרים וירדן באמצעות רשתות הברחה מאורגנות המשתמשות ברחפנים. כלי הנשק זורמים אל הערים המעורבות, ומשם מחלחלים ליהודה ושומרון, שם הם מלבים הן את הפשיעה המאורגנת והן את פעילות הטרור, ומטשטשים את הגבול ביניהן.

היקף עצום זה של הברחת נשק לישראל בידי אויבינו ^[1] כנראה כ-160 אלף כלי נשק בשנה, כאשר כנופיות בדואיות פליליות וטרוריסטיות ניצבות בחזית ^[2] אינו עוד תופעת פשיעה שולית, אלא איום אסטרטגי מתעצם המחייב מענה לאומי דחוף.

השבוע, במהלך סיור בנגב ובשיחות עם קציני צה"ל, למדתי כי האיום חמור בהרבה, משתי סיבות.

ראשית, מתברר כי הסכנה אינה מסתכמת בהברחת נשק באמצעות רחפנים מעל גבולות ישראל ^[3] רחפנים שחלקם מסוגלים לשאת עד 150 קילוגרם של אמצעי לחימה ^[4] אלא ברחפנים עצמם. באמצעות אנשי קש, הכנופיות הבדואיות הטרוריסטיות והפליליות רוכשות מאות, ואולי אלפי, רחפנים בחו"ל ואף בישראל ^[5] כן, בישראל! ^[6] ומטיסות אותם לרצועת עזה, עם או בלי מטען על גבם. חמאס אוגר את הרחפנים הללו, ככל הנראה לקראת מתקפה עתידית על ישראל.

במילים אחרות, תרחיש הייחוס (האיום) שאליו ישראל חייבת להיערך בעתיד הלא־רחוק הוא מתקפה של חמאס באמצעות מסות ^[7] אולי אלפי ^[8] רחפנים חמושים, שיתפוצצו בו־בזמן וברציפות על מחנות צה"ל, בסיסיו ושדות התעופה שלו, על אתרי תשתית אסטרטגיים ועל שכונות אזרחיות. לאחר שמכת הרחפנים תחריב את היעדים מן האוויר, יוכלו פושטי הנוח'בה להסתער מן הקרקע.

ידוע לכול עד כמה צה"ל מתקשה לסכל אפילו כמה מתקפות חודשיות של רחפני נפץ של חיזבאללה נגד כוחותינו בלבנון ולאורך הגבול.

עתה דמיינו, חלילה, מתקפה בסגנון מלחמת הרחפנים האדירה וההרסנית המתחוללת בין רוסיה לאוקראינה ^[9] מלחמה שבה, על פי ההערכות, כ-70% מן הנפגעים, מתוך מיליון עד שני מיליון נפגעים בחמש השנים האחרונות, נגרמו כתוצאה מתקיפות רחפנים.

שנית, מערכת הביטחון הישראלית אינה ערוכה כלל להתמודד באמת עם האיום הזה, והמאמצים שהשקיעה עד כה נעים בין דלים למגוחכים.

לפי הערכת צה"ל עצמו, מדי יום מתבצעים בין עשרה למאה ניסיונות הברחה באמצעות רחפנים לאורך כ-400 קילומטרים של גבול (עזה, סיני ובקעת הירדן). ובכל זאת, במהלך ששת החודשים האחרונים הצליח צה"ל ללכוד בסך הכול 15 חוליות הברחה וכ-300 רחפנים (בעיקר בטיסות לרצועת עזה וממנה). כיום יושבים בבתי הכלא בישראל לא יותר מ-15 מבריחים, רבים מהם קטינים שישוחררו במהירות.

יש סיבות רבות לתפוקה המבצעית והמשפטית העלובה הזו.

הכנופיות הבדואיות בישראל, העומדות מאחורי פעילות הטרור והפשעה המתוארת כאן, מאורגנות היטב ומפעילות מערכי מודיעין מתוחכמים. הן יודעות בדיוק היכן כוחות צה"ל מסיירים והיכן לא; הן מעסיקות במכוון קטינים² שאינם מעוררים חשד, וגם אם הם נתפסים, הם משתחררים במהירות; ועושרן מאפשר להן לשלם שוחד רב לאורך כל שרשרת הפעילות, לרבות לישראלים תמימים ומושחתים כאחד.

משלוח אחד של רחפנים עשוי להניב רווח של כחצי מיליון שקלים. גם כסף איראני רב מזין את כל המיזם הזה.

ומעל לכל אלה, לישראל אין כיום הטכנולוגיה הדרושה, וגם לא הוקצו לה המשאבים המבצעיים הנחוצים, כדי לעקוב אחר טיסות הרחפנים ולסכלן בזמן אמת, או לחדור אל הכנופיות הבדואיות המפעילות אותן.

לפחות עשרים גופים שונים³ צבאיים, מודיעיניים, טכנולוגיים, משפטיים ואחרים⁴ צריכים להיות שותפים למאמץ לאומי מתואם למיגור איום הרחפנים. בפועל, כמעט שאין תיאום כזה.

יתרה מזו, בשלב זה אף אחד מן הגופים הרלוונטיים אינו רואה בסיכול איום הרחפנים את אחריותו המרכזית. לכל אחד מהם שפע משימות אחרות, ולכן⁵ כצפוי⁶ כולם מפנים אצבע מאשימה זה כלפי זה. כך מתנהלות, מטבען, בירוקרטיות ביטחוניות גדולות.

צה"ל, למשל, טוען כי אחריותו ומשימתו העיקרית הן הגנת יישובי עוטף עזה ואזרחי ישראל, לצד חיסול הנהגת חמאס ותשתיותיו הצבאיות ברצועה⁷ ולא מרדף אחר רחפנים וכנופיות בדואיות בנגב.

יתרה מזו, החוק אוסר על צה"ל לירות לעבר אזרחים ישראלים, ובהם בדואים מן הנגב. לכן אין באפשרותו להפעיל מסוקי קרב נגד עבריינים בדואים, אפילו במהלך מרדף חס אחר חוליה המבצעת בזמן אמת הברחת נשק או פעילות טרור. ניסיונות לשנות את הוראות הפתיחה באש ולהעניק לצה"ל חופש פעולה רחב יותר נבלמו בידי הפרקליטה הצבאית הראשית והיועצת המשפטית לממשלה.

גם החוק עצמו היה חלש. עד לאחרונה ניתן היה להעמיד לדין את המעורבים בהברחות המתוארות כאן רק מכוח דיני המס וביקורת הגבולות. רק לפני שלושה חודשים תוקן החוק, כך

שהברחות² ובפרט הברחות באמצעות רחפנים³ הוגדרו במפורש כפעילות טרור חמורה, תוך החמרת הענישה, זאת הודות ליוזמתו של ח"כ עמית הלוי (ובסיוע רעיוני של מכון משגב לביטחון לאומי ולאסטרטגיה ציונית, שבו אני שותף).

יש להקדיש תשומת לב מיוחדת גם להברחות הנשק לאורך גבול ירדן⁴ גבולה הארוך ביותר של ישראל, וגם הפחות מוגן⁵ שם ייתכן שהמצב חמור אף יותר מאשר בנגב. טוב עושה ישראל כאשר היא מקימה סוף-סוף מכשול ביטחוני בעלות של 5.2 מיליארד שקל לאורך 425 קילומטרים, מהכנרת ועד אילת, אולם מכשול כזה לא יהיה יעיל כאשר רק אוגדה אחת מופקדת על גבול ירדן מן הכנרת ועד ים המלח, ורק אוגדה אחת נוספת מסיירת בערבה מים המלח ועד אילת.

זה המקום להזכיר ולשבח גם את החלטת הממשלה האחרונה להקים כוח משימה לאומי ומפקדה של משרד הביטחון וצה"ל לחיזוק שכבות ההגנה האזרחית בבקעת הירדן, באמצעות עיבוי ההתיישבות, החקלאות והקמת יישובים חדשים לצעירים⁶ על בסיס העיקרון שלפיו "התיישבות היא ביטחון". במסגרת זו יוקמו "מרכזי משימה לאומיים", ובהם מכינות קדם-צבאיות, גרעיני נח"ל חלוציים, כפרי סטודנטים ומסגרות שנת שירות.

השורה התחתונה היא שישראל חייבת להגדיר את איום הרחפנים כבעיה בעדיפות עליונה לביטחון הלאומי, ולהתייחס אליו כאל איום טרוריסטי וצבאי מן המדרגה הראשונה⁷ ולא כאל בעיית "הברחות" גרידא.

יש להקים כוחות משימה ברמת השרים וברמת הביצוע, שינוהלו בידי המטה לביטחון לאומי ויתאמו בין המשטרה, צה"ל, שירותי המודיעין, משרד המשפטים, הפרקליטות ושאר הגופים הרלוונטיים⁸ ולא להסתפק בחמ"ל קטן בדרום.

גם ועדת החוץ והביטחון של הכנסת צריכה להקים ועדת משנה ייעודית שתפקח באופן רציף על הנושא (רעיון שכבר הוצע בידי עמיתי לוי"ר הוועדה, ח"כ בועז ביסמוט).

ייתכן שגם צעדים תקיפים יותר יהיו נחוצים, ובהם תקיפה של כנופיות ההברחה והטרור הפועלות במדינות השכנות⁹ במצרים ובירדן.

כל אלה מחייבים משאבים מבצעיים וטכנולוגיים, וכן תקציבים שיאפשרו גיוס כוח אדם איכותי, רחב-היקף ובעל יכולות גבוהות. ככל שנקדים לעשות זאת¹⁰ כן ייטב.

פורסם במקור ראשון, באתר 12 ביולי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.